

LAUSUNTO
11.8.2010/SH

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite kirjeenne VN084:00/2010

Asia **Luonnos hallituksen esitykseksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta**

Pyydettyinä lausuntona ao. verosta Elintarviketeollisuusliitto saattaa ministeriön tietoon seuraavaa:

Elintarviketeollisuusliitto ry on esiin tuonut valmisteveroja vastustavan näkemyksensä kesästä 2009 alkaen. Budjettiriihen yhteydessä tehtiin tuolloin esitys, jonka mukaan juomaveroa kerättäisiin jatkossa vuosittain 50 miljoona euroa nykyistä enemmän (nyt n. 35 milj. €) ja makeisille otettaisiin uudestaan käyttöön vuonna 2000 poistunut makeisvero keräten myös sillä vastaava 50 miljoonan euron summa. Veroa perusteltiin budjettiriihen yhteydessä sokeria sisältävien tuotteiden kulutukseen liittyvällä lihavuuden yleistymisellä ja näin saavutettavalla terveyden edistämisellä. Tosiasiallinen syy lienee kuitenkin ollut budjettiriihessä hyväksytyyn arvonlisäveron alentamisen aiheuttaman valtion verotulojen vähentämisen korvaaminen uusilla tuloilla. Valtiovarainministeriössä valmistellussa lakiesityksestä todetaankin avoimesti lain ensi sijaisena tavoitteena olevan lisätä valtion verotuloja, vaikka sen perusteluihin on edelleen liitetty myös mahdollisesti saavutettavia terveyshyötyjä.

Valtiovarainministeriössä valmistelun lähtökohtana oli veron kohdistaminen budjettiriihessä esillä olleiden elintarvikeryhmien tullinimikkeisiin. Budjettiriihessä sovitusta linjauksesta poiketen veron piiriin on nyt suunniteltu otettavaksi myös jäätelö (tullinimike 21.05). Syynä laajennukseen lienee ollut se, että myös jäätelö sisältää sokeria ja sillä on oma selvästi määritelty tullinimike. Elintarviketeollisuusliitto on hämmästynyt veron laajentamisesta tuoteryhmään, joissa raaka-aineet ovat suurelta osin kotimaisen maatalouden tuotteita. Suomessa myytävästä jäätelöstä edelleen n. 2/3 on täällä valmistettua. Sen pääraaka-aine on suomalainen maito. Jäätelö on myös runsaasti hyviä ravintoaineita sisältävä ravitsemuksellisesti hyvä herkuttelutuote.

Valmisteverotus ei ole oikea tapa edistää kansanterveyttä

Vaikka valtiovarainministeriön ehdotuksessa todetaankin veron ensisijaisen tavoitteena olevan rahan kerääminen valtiolle, niin ehdotusta on perusteltu kansanterveydellisillä syillä, mm. lihavuuden yleistymisellä. Elintarviketeollisuusliitto haluaa tässä yhteydessä esiin tuoda, että sokerin eikä minkään muunkaan yksittäisen elintarvikeryhmän yhdistämiselle lihavuuden yleistymiseen ei ole perustetta. Sokerin kokonaiskulutus ei ole Suomessa viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana kasvanut, vaan päinvastoin laskenut. Veron piiriin ehdotetuista elintarvikeryhmistä myöskään jäätelön kulutus ei ole viime vuosina kasvanut. Virvoitusjuomien myynnissä jo nyt sokerittomat ns. kevytjuomat edustavat lähes puolta kokonaisymyynnistä. Sokerin kulutuksen yhteyttä painon nousuun ei ole osoitettu tieteellisissä tutkimuksissa. Mm. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA katsoi tuoreessa ns. ravintosisältöprofiileihin liittyvässä kannanotossaan, että ainoa sokeriin liittyvä terveyshaaitta on sen yhteys hammaskariekseen. Suomalaisten hampaiden kunto on parhaita Euroopassa hyvän hammashygienian ja nyt myös verotuksen kohteeksi suunniteltujen ksylitolituotteiden käytön ansiosta.

ETL korostaa, että tärkein tekijä terveellisten elämäntapojen omaksumisessa on kasvatuksella: tasapainoinen ruokavalio ja riittävä liikunta ovat avainasemassa. Ruokavalio koostuu sadoista eri elintarvikkeista. Kaikkia markkinoilla olevia elintarvikkeita voidaan sisällyttää terveelliseen ruokavalioon, kun huolehditaan, että kokonaisuus on kunnossa. Myös herkuttelulla on sijansa. Vastuullisilla toimintatavoilla ja monipuolisia tuotevaihtoehtoja kuluttajille tarjoamalla elintarviketeollisuus tukee suomalaista kansanterveyttä.

Oikeudenmukaisen veromallin rakentaminen terveysterveystein on mahdotonta

Verotus tullinimikkeen perusteella:

Aiemmin käytössä ollut makeisvero ja nykyinen juomaverotus (kivennäisvedet, mehut ja virvoitusjuomat) on kohdennettu tuotteisiin tullinimikkeen perusteella. Tullinimikkeistö ei kuitenkaan anna mahdollisuutta kohdistaa veroa tuoteryhmässään ravintoainekoostumukseltaan erilaisiin tuotteisiin. Näin ollen myös terveellisemmiksi katsotuista ja jopa terveysterveysteinistä tuotteista kannettaisiin vero. Kun veroa kannetaan samansuuruisena riippumatta tuotteen koostumuksesta, se vähentää yrityksen kiinnostusta kehittää ravintosisällöltään ja muilta ominaisuuksiltaan parempia tuotteita.

Verotus raaka-aineen määrän perusteella:

Jos vero kohdistetaan määriteltyyn elintarvikkeissa käytettävään raaka-aineeseen (sokeri, nestesokerit ja tärkkelyspohjaiset siirapit, tullinimikkeet 1701 ja 1702 sekä eräät 210690-ryhmän nimikkeet), sen kantaminen kotimaassa valmistetuista aineista nimikkeinä myydyistä ja niitä valmistusaineina sisältävistä tuotteista on teknisesti mahdollista: veron suuruus perustuisi käytetyn raaka-aineen määrään tuotteissa.

Veron kohdistaminen edellä mainitulla tavalla kyseisiä valmistusaineita sisältäville, koostetuille tuontituotteille on vaikeaa. Vero tulisi tuolloin kantaa valmistusaineen käyttömäärän pohjalta, ja se kohdistuisi laajaan joukkoon eri tullinimikkeitä. Vero perustuisi valmistajan ilmoittamaan lisätyn sokerin/tärkkelysmakeuttajien määrään. Tullin on erittäin vaikea varmistaa tuotteessa käytetyn aineen valmistusaineen määrää. Jos tuotteessa on myös luontaista sokeria, vain lisättyä määrää ei voi analysoida. ETL katsoo, että järjestelmä asettaisi kotimaassa valmistetut tuotteet tuontia huonompaan asemaan.

Vaihtoehtona veron kytkemiselle käytettyyn todelliseen raaka-ainemäärään voisi olla verotus keski-reseptin perusteella. Ongelmaksi tulee tuolloin edellä mainittu tullinimikeperusteisiin liittyvä ongelma; veroa kannettaisiin niin sokeria tai tärkkelysmakeuttajaa sisältäviltä kuin sisältämättömiltä tuotteilta.

Verotus ravintoaineen perusteella:

Jos vero kohdistetaan elintarvikkeen sisältämään ravintoaineeseen, kuten sokereihin, sen kantaminen tasapuolisesti olisi erittäin vaikeaa. Valmistajan tai maahantuojan ei tarvitse määrittää eikä ilmoittaa elintarvikkeen ravintosisältöä, ja näin ollen valmistaja/maahantuoja joutuisi tekemään laskeuman vain veron kantoa varten. Ravintoaineena sokerina ilmoitetaan sekä luontainen että lisätty sokeri yhdessä. ETL uskoo, että merkittävää osa aineista ravintoaineita sisältäviä tuotteita ja etenkin tuontituotteita jäisi veronkannon ulkopuolelle.

Käytännön syistä vero jouduttaisiin tässäkin kantamaan keskimääräisajattelun ja tullinimikkeiden pohjalta. Ongelmaksi tulisi tuolloinkin se, että tullinimikkeet eivät perustu ravintoainesisältöön. Samassa nimikkeessä on sokerin suhteen hyvin erilaisia tuotteita. Verotus ei tuolloin ohjaisi kuluttajaa valitsemaan tämän ominaisuuden kannalta parempaa tuotetta, eikä se myöskään kannustaisi teollisuutta kehittämään koostumukseltaan parempia tuotteita.

Valmisteverotus vääristää kilpailua

Tiettyihin tuoteryhmiin kohdistetuilla valmisteveroilla on aina eri tuoteryhmien välistä luonnollista kilpailua vääristävä vaikutus. Jo tästäkään syystä valmisteveroja ei tulisi kohdistaa yksittäisiin elintarvikeryhmiin ilman, että siihen on erittäin painavat, kuten haitallisiin terveysvaikutuksiin pohjaavat syyt. Kulutus osin ohjautuu verotetuista tuotteista niitä korvaaviin verottomiin tuotteisiin.

Nyt lausunnolla oleva veroehdotus vääristää myös tuoteryhmän sisällä tapahtuvaa kilpailua vapauttaessaan pienvalmistajat verosta. Jäätelö on edelleen sesonkituote. Esitetty 30.000 kilon verovapaan valmistuksen määrä vapauttaa verosta vain kesällä toimivia, lähinnä jäätelökioskeista tuotteitaan myyviä valmistajia. Vastaavia tuotteita kioskeista myyvien suurempien, ympäri vuotta työllistävien valmistajien tuotteet ovat sitä vastoin veron piirissä. Jäätelöalalla jo yli 10.000 kiloa vuodessa valmistava yritys on teollinen toimija, joka tiettyyn tuoteryhmään, kuten kioskiartikkeleihin tai vain tiettyyn maantieteelliseen alueeseen keskittyessään, on mittava toimija. Makeisissa esitetty 30.000 kilon alaraja avaa mahdollisuuksia veron kiertoa erityisesti pienille, yksittäisten erien maahantuojille ja erilaisille harmaatuojille. Tässäkin oikeampi raja on 10.000 kiloa. Samoin verotettavan pakatun veden rajana 5 litraa, voi johtaa siihen, että ainakin jotkut valmistajat alkavat pakata vettä hiukan yli 5 litran pakkauksiin ja välttävät näin veron. Rajan pitäisi tältä osin olla vähintään 10 litran pakkaukoko.

Valmisteverotus johtaa harmaa tuontiin ja matkustajatuonnin kasvuun

Teknisesti tullinimikeperusteisen valmisteverotuksen etu on ollut se, että vero on voitu kohdistaa myös tuontituotteisiin. EU-jäsenyydessä kuitenkin erityisesti makeisryhmän tuotteiden laajamittainen maahantuonti ohi verotuksen on helppoa. Tuotteet ovat hyvin säilyviä ja varsin vähän tilaa vieviä. Tämä osaltaan vaikutti makeisverosta luopumiseen vuonna 2000. Kaupankäyntitavat ovat muuttuneet, ja nykyään on mahdollista ostaa suuria määriä makeisia myös netin kautta. Verotus voi johtaa merkittävään makeisten tuontiin ohi veron.

Osin vanhan makeisveron seurauksena makeiset ovat säilyneet edelleen merkittävänä matkustajatuonnissa. Monet kuluttajat luulevat edelleen, että makeisiin on kohdistunut Suomessa erityisverotusta. He ovat tuoneet ulkomaan matkoiltaan suuriakin määriä näitä tuotteita, vaikka hintaero Suomessa myytäviin tuotteisiin nähden on usein olematon. Makeisille esitetty vero nostaa niiden hintaa merkittävästi. On selvää, että kun myös hintaero tax free -tuotteiden ja kotimaassa myynnissä olevien tuotteiden välillä kasvaa, se lisää tax free -makeisten tuontia merkittävästi. Käyttäytymisessä tämä saattaa johtaa jopa kulutuksen kasvuun, jossa suurimpana hyötyjinä voivat olla ulkomaiset valmistajat.

Kotimaan myynnin väheneminen näivettää ao. alan kehitystä, vähentää työpaikkoja ja heikentää vientiedellytyksiä

Elintarviketeollisuuden ne toimialat, joihin nyt kohdistetaan valmisteverotusta, ovat säilyttäneet asemansa hyvin Suomessa EU-jäsenyydenkin aikana. Tärkeänä syynä tähän on ollut vahva kotimaan myynti ja myös vienti. Jos valmisteverotuksella vähennetään kotimaan myyntiä ja ohjataan kulutusta ulkomaisiin tax free -tuotteisiin sekä lisääntyvään harmaantuontiin, se johtaa suomalaisten yritysten toiminnan supistamiseen ja myös työpaikkojen vähenemiseen. Alkoholittomien juomien, makeisten ja jäätelön valmistus työllistää Suomessa nyt yli 3.000 henkilöä. Vaarana on verotuksen tuoma kotimaisten tuotteiden kulutuksen lasku johtaa vääjäämättä myös työpaikkojen vähenemiseen.

Valmistus ja myynti kotimaahan on lähes aina se pohja, jolta yritys voi ponnistaa myös vientiin. Kotimaan myynti luo perustan riittävälle volyymille, mikä antaa edellytyksiä hintakilpailukyisille vientituotteille. Mikäli kotimaahan tähtäävä valmistus vähenee, se heikentää näin vientiedellytyksiä. Vaikka

vientituotteiden valmistus onkin mahdollista saattaa verottomuuden piiriin, siihen liittyvät erityisjärjestelyt ja hallintobyrokratia myös vähentävät käytännössä etenkin pienten yritysten kiinnostusta vientiin.

Ehdotetulla verolla kerättävän rahan määrä kohtuuton

Muutamalta tuoteryhmältä kannettavan veron tuottotavoite on Elintarviketeollisuusliiton mielestä näille täysin kohtuuton. Kuten edellä on todettu, valmisteverojen kohdistaminen ylipäänsä näille kolmelle tuoteryhmälle on perusteeton. Esitystä on pidettävä myös veron suuruuden osalta erityisesti makeisten ja jäätelön osalta erittäin vahingollisena, koska äkillisen hinnan nousun vaikutuksen aiheuttamat hetkelliset kulutusmuutokset voivat aiheuttaa näille toimialoille pysyviä ongelmia. Nykyisten kulutus-tietojen perusteella ministeriön laskema veron tuotto on pikemminkin ali- kuin yliarvioitu.

ETL:n esitys

Edellä esitetyin perustein ETL katsoo, että valtion verotuloja ei tule kasvattaa yksittäisiin elintarvikeryhmiin kohdistetuilla valmisteveroilla. Verotuksen kohteeksi esitettyjen elintarvikeryhmien kulutukseen ei voida liittää terveydelle haitallisia perusteita, eikä myöskään sitä tule käyttää verotuksen perusteena. Valmisteverotyypistä mallia, joka kohtelisi eri elintarvikkeita tasapuolisesti sekä kotimaista valmistusta ja tuontituotteita samanarvoisesti, on mahdotonta rakentaa.

ETL katsoo, että tuotenimikekohtaiset valmisteverot ylipäänsä tai vastaavat elintarvikkeen yksittäiseen raaka-aineeseen tai johonkin sen sisältämään ravintoaineeseen kohdistuvat verot ovat tehoton tapa täyttää fiskaalisia tavoitteita. Verojen keräämistä varten on luotava raskas organisaatio. Verot suuntaavat elinkeinoelämän toimintaa etsimään keinoja niiden välttämiseen. Valmisteverot johtavat yksittäisten kuluttajien yhä lisääntyvään ohi veron tapahtuvaan tuontiin. Laivojen ja lentoasemien makeisten "tax free" -myynti on todellista "tax free" ja kertaostomäärät suuria. Verojen maksun välttäminen johtaa myös näiden tuotteiden kasvavaan harmaatuontiin sisämarkkinakaupassa.

Kulutukseen liittyvien verojen keräämiseen on olemassa tehokkaampiakin tapoja, kuten esim. arvonlisävero. Jo esim. kaupassa ja ravintoloissa myytävän ruoan arvonlisäveron nostaminen yhdellä prosentilla johtaa valtion talouden kannalta vähintään samaa tuottoon ilman, että veron kanton tarvi-taan rakentaa suuri uusi organisaatio.

Jos kaikesta huolimatta valtioneuvosto päättää kohdistaa veron yksittäisiin elintarvikeryhmiin, edellytämme asian perusteellista selvittämistä ennen veropäätöksen tekoa. Selvityksessä on perehdyttävä sektori- ja tuoteryhmäkohtaisten taloudellisten ja kilpailua vääristävien vaikutusten arviointiin. Tässä yhteydessä tulisi myös selvittää, onko veromuutoksilla ylipäänsä saavutettavissa mitään kuviteltuja kansanterveydellisiä hyötyjä.

Stilististyyppisenä korjauksena kiinnitämme vielä huomiota lakiluonnoksen liitetaulukkoon. Sen Tullitariffin nimike -sarakeessa vain nimike 2106 on elatiivimuodossa. Vastaava muotoa pitää yhdenmu-kaisuuden vuoksi käyttää myös eräissä muissa sarakeissa, koska nekaan eivät koske ao. pääni-mikkeen kaikkia tuoteryhmiä.

Kunnioitavasti
ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO

Heikki Juutinen
Toimitusjohtaja